

DOKUMENTACE ZÁVĚREČNÉ PRÁCE

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA VÝTVARNÝCH UMĚNÍ

FACULTY OF FINE ARTS

ATELIÉR MALÍŘSTVÍ 3

PAINTING STUDIO 3

TÍSEŇ

OPPRESSION

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

BACHELOR'S THESIS

AUTORKA PRÁCE

AUTHOR

Bc. Lucie Lienerová

VEDOUCÍ PRÁCE

SUPERVISOR

prof. MgA. Petr Kvíčala

BRNO 2022

OBSAH DOKUMENTACE:

TEXTOVÁ ČÁST	s. 4 – 7
OBRAZOVÁ ČÁST	s. 8 – 18

TEXTOVÁ ČÁST

Tíseň

Svoji tvorbu jsem nevnímala a nevnímám ji jako malířské provedení chladně vykonstruovaného postupu podobného matematickému výpočtu. Ačkoliv mám vždy jistou představu o podobě malířské série, kterou chci v daném časovém úseku (nejčastěji ohraničeném závěrečnou klauzurní zkouškou) vytvořit. Její realizace nabývá obvykle značně odlišných podob. Tento můj přirozený proces tvorby, v jehož průběhu si začínám teprve postupně hlouběji uvědomovat, konkretizovat a poznávat vlastní cíle, motivace a následně podobu malířského výstupu, se dostal do konfliktu s nutností stanovit zadání bakalářské práce půl roku před její realizací. „Tíseň“, která se stala tématem mé bakalářské práce, je zároveň stavem, který je ve větší či menší míře znatelný napříč mojí malířskou tvorbou během celého dosavadního studia na Fakultě výtvarných umění. I když se tíseň nikdy nestala hlavním, explicitním tématem mé práce, do obrazů byla nevědomě zakomponovaná, a proto jsem se rozhodla ji v závěru studia a v jeho finálním výstupu vysunout do popředí.

Jedním z vymezených cílů této bakalářské práce bylo nepokoušet se intenzivně nalézt nové téma pro zpracování, ale skrze nezaujatý pohled na vlastní malířskou tvorbu dospět k její syntéze. V mé dosavadní tvorbě se objevují dvě dominantní témata – první se týká zobrazování koňů a druhé plavců. Obojí je spojeno s mými osobními zkušenostmi a obojí je na malířském plátně odosobněno od zachycování konkrétních prožitých situací malířským způsobem poplatným reálné skutečnosti.

Samotná bakalářská práce má své kořeny v malířské sérii vznikající mezi podzimem minulého roku a zimou počátku tohoto roku, kdy jsem prostřednictvím snahy po nalezení cesty k uzdravení z nemoci, dospěla k zobrazování kontaktu člověka s koňmi. V této konkrétní sérii se začala objevovat značně stylizovaná lidská figura přítomná i v současné tvorbě. Poprvé vznikla, když jsem se snažila znázornit nemoc, která mě sprovázela delší čas v podzimu minulého roku. Tato personifikace či antropomorfní reprezentace nemoci dostala podobu schoulené zářivě žluté, místy až oranžové figury, s velkýma rudýma očima bez očí a nosu. Dlouhou dobu jsem pro sebe nenacházela důvod ani nutkání po použití intenzivní žluté barvy, která se stala tak signifikantní ve stávající tvorbě. Vnímám ji duálně, na jedné straně jako barvu často spojenou s výstrahou, upozorněním na nebezpečí, možná prchavostí a pomíjivostí, a na

straně druhé jako zářivou, veselou barvu vážící se k pozitivním zážitkům a zkušenostem. První z těchto dvou významů představoval obraz nemoci, druhý z nich vnímám jako ten, který je tematizovaný v současné bakalářské práci.

Ve své bakalářské práci dále rozvíjím možnosti zobrazování emocí spojených s kontaktem s koňmi a společným mezidruhovým porozuměním, které je pro mě něčím, co mě nepřestává fascinovat. Slovy těžce vyjádřitelné propojení s koněm, se kterým se nemůžeme verbálně ani gesty příliš zdařile domlouvat, a přesto se může podařit, že je kůň schopen provést přesně to co chceme, dokonce dříve, než to po něm chceme. Je možné, že i přes komunikační bariéru si navzájem porozumíme. Tomuto vzájemnému porozumění předchází čas, který s koněm trávíme jinak než tím, že se necháváme vézt na jeho hřbetě. Právě tyto momenty spojené s péčí o koně se snažím zachytit na svých obrazech.

Prvními obrazy, které jsem vytvořila, byly pohledy do oken zachycující koně a člověka pečujícího o něj – oba atmosférou stísněné a do značné míry i velmi stylizované. Ve ztvárňování motivu okna, na prvních dvou malbách pojmenovaných „Za oknem“, reaguji na své vzpomínky z doby, kdy byly koně na statku mojí babičky a já je mohla chodit přes okno pozorovat. Mimo okno nebo vstup do maštale jejich přítomnost nebyla zprvu vůbec znát. Od zobrazování stísněného člověka s koněm za oknem v maštali jsem dospěla k zachycení imaginární scény koně kartáčovaného člověkem na babiččině dvoře, jako je tomu v obraze „Bylo nebo za oknem“, která je určitou nostalgií na dobu, kdy koně byly na babiččině statku. Divák opět nahlíží na výjev zpoza okna, nicméně tentokrát se nachází sám uvnitř budovy a výjev se odehrává venku. Přes pohledy do okna a z okna jsem dospěla až k oproštění se od okenního rámu či parapetu jako je tomu na obraze „Očista“. Z pozice, kdy mezi divákem a výjevem stála určitá bariéra, se teď divák stává téměř účastníkem samotného děje. Pro mě charakteristicky je zde kůň tak vtěsnán do formátu, až je v něm stísněný.

Samotnou tíseň jsem ve své bakalářské práci ztvárnila jednou na stejnojmenném obraze. Většina obrazů, které vznikly v rámci bakalářské práce, nevyjadřují stav tísně a stejně tak tísnivě nepůsobí. Z obsahového hlediska jsou více možným východiskem z tísnivých pocitů a stavů. Z formálního hlediska je velká část z nich svým vměstnáním postav do obrazu právě jedním z charakteristických zobrazení tísně, které se objevuje napříč mojí tvorbou za studium na Fakultě výtvarných umění.

Postupem tvorby obrazů se začalo měnit moje malířské vyjádření. Od prvotních pohledů do oken, které jsou charakteristické svojí stylizovaností, zjednodušeností a barevnou

nadsázkou až symboličností jsem u obrazů, kde mizí motiv oka, dospěla k více mimetickému vyjádření, co se formy a barevnosti týče. Charakter maleb je do značné míry podmíněn užitou technikou, kterou je v tomto případě temperová malba na plátně. K důvodům využití této techniky mě vedlo, možná paradoxně, dlouhé období využívání akrylové malby, která má své výhody, stejně jako nevýhody spojené s rychlým schnutím, nemožností vymýt vrstvy po zaschnutí, problematičností práce s lazurami, a jistým výsledným plakátovým charakterem malby. Také to byla určitá nostalgie spojená s tím, o co jsem s odklonem od temperové malby, jíž jsem se věnovala před nástupem na FaVU, přišla. Právě lazurní práce s malbou, průsvitností podkladu a intenzita temperových barev se staly mými hlavními důvody pro její využití.

Pro prezentaci bakalářské práce v podobě série maleb jsem po delší úvaze a hledání prostoru zvolila „Přístupovou chodbu do rajskeho dvora“ ve Vojenské nemocnici v Brně. Jedná se o místo, ke kterému mám určitou osobní vazbu, sama jsem touto chodbou mnohdy procházela, ale je pro mě stejně tak důležité, že se jedná právě o nemocniční prostory. Zvažovala jsem více možností, kde svoji práci vystavit, nakonec u mě převládl pocit, že bych byla velmi ráda, kdyby mé obrazy měly nějakou náplň, funkci nebo význam pro okolí, ve kterém jsou vystaveny. Zásadním způsobem na mě zapůsobily fotografie z projektu pro Onkologický ústav v Brně, kdy jsem obdivovala, jak nejen obrazy dotvářejí nemocniční prostředí a zpříjemňují jej tak pro samotné pacienty. Od návštěvy nemocnice očekáváme obvykle pomoc a zároveň také péči a starostlivost, která je jedním z motivů ve vystavených obrazech.

Nezvolila jsem tedy galerijní prostor, ale upřednostnila jsem k prezentaci bakalářské práce výstavní prostor s vlastní funkcí (čekárna a zároveň spojovací chodba), kde mé obrazy mohou zpříjemňovat prostředí pro čekající pacienty a získat tak i jinou funkci než jen čistě estetickou. Samozřejmě si uvědomuji jisté limity spojené se zvoleným prostorem, které jsou dány jeho užitností. Není to místo, kam běžně chodíme za obrazy, za uměním; na toto místo chodíme ze zcela jiných důvodů. Po delší rozvaze jsem dospěla k tomu, že chci své obrazy uvést do jiného kontextu, dát jim i jiný obsah tím, že je vystavím mimo školní, a i mimo galerijní prostředí. Navíc je tomu tak na místě, k němuž mám osobní vazbu, a které mi imponuje i svým architektonickým řešením v podobě křížových kleneb, u nichž můžeme sledovat odkaz na sakrální středověké památky.

Jistou souvislost mezi mojí snahou, aby obrazy měly i jinou než čistě estetickou funkci, nacházím například v uvažování Viktorie Langer nad jejími díly. V rozhovoru pro Artalk přímo zmiňuje, že by chtěla, aby její díla na diváky působila harmonizačně, uklidňujícím dojmem, a aby zároveň vyvolávala impulsy k poznávání jiných úrovní vědomí a případně k introspekci.¹ Z širšího světového kontextu výtvarného umění zaměřujícího se na, či pracujícího se spiritualitou a hlubším působením na diváka, mohou být zároveň zmíněna jména jako Agnes Pelton či Hilma af Klint.²

Ve vizuálním zpracování svých děl vidím jistou návaznost na dílo Markéty Filipové, se kterou jsem měla možnost na podzim minulého roku častěji konzultovat. Vzhledem k odklonu od poměrně depresivně působících maleb plavců, a snaze po ztvárňování pozitivněji laděných maleb se domnívám, že pro mě byl Markétin způsob malířského vyjádření tím, co jsem hledala, i když si nemyslím, že bych čistě převzala její formu bez vlastního přínosu. Své malby bych řadila do kontextu současné „fantazijní“ tvorby, kde vidím svoje inspirační zdroje, kromě již zmiňované Markéty Filipové, také u vizuální formy využívané Annou Hulačovou, Sabinou Knetlovou, Kristínou Bukovčákovou, nebo Šárkou Koudelkovou. Z o něco staršího českého umění vnímám podobnosti mezi mým formálním vyjádřením na některých obrazech a vizuálním pojetím umělce Jana Zrzavého.

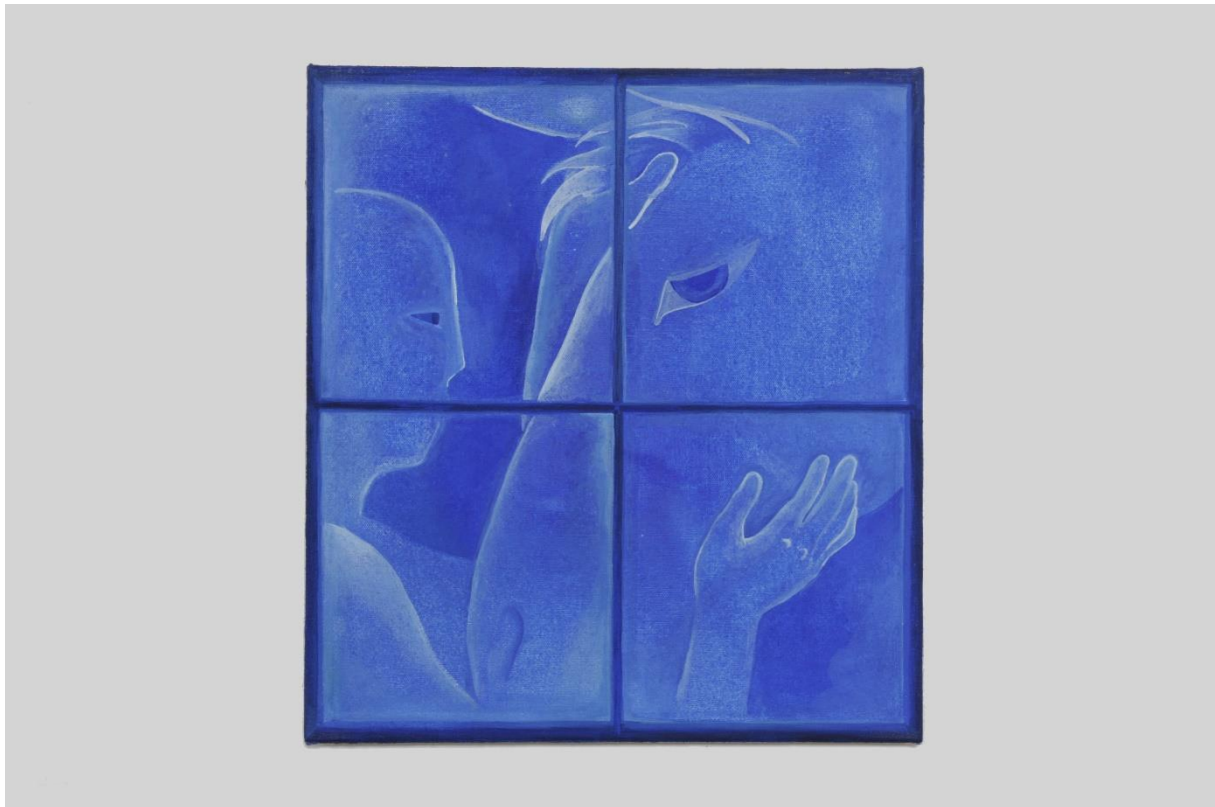
Co se týče dosažených výsledků bakalářské práce s ohledem na vytýčené cíle se domnívám, že se mi podařilo namísto hledání nového tématu syntetizovat z formálních i obsahových přístupů napříč mojí tvorbou. Zároveň jsem v průběhu tvorby bakalářské práce obměnila řadu vlastních zažitých postupů v práci s malířskými médii i samotným procesem tvorby obrazu. Nelze tedy říci, že by pro mě samotnou bakalářská práce byla čistě syntézou a nepřinášela nic nového. Samotný ústřední motiv maleb, kontakt člověka s koněm a vzájemné obohacení z něj plynoucí, které může poskytnout jisté východisko z tísnivých stavů, je něco, co pro mě není vyčerpané, a co bych ve své malířské tvorbě i nadále ráda rozvíjela.

---

¹ Ema Hesterová, Viktorie Langer: Jsem bytostná malířka. Víím, že nic jiného dělat nebudu, *artalk*, <https://artalk.cz/2021/12/10/viktorie-langer-jsem-bytostna-malirka-vim-ze-nic-jineho-delat-nebudu/>, vyhledáno 15. 05. 2022.

² Nathan Rees, *Synthesizing Transcendental Painting: Race, Religion, and Aesthetics in the Art of Emil Bisttram* (disertační práce), Faculty of the Graduate School of the University of Maryland, Washington 2010, s. 54–64; Iris Müller-Westermann, *Paintings for the Future: Hilma af Klint – A Pioneer of Abstraction in Seclusion* in: Iris Müller-Westermann, Jo Widoff (edd), *Hilma af Klint – A pioneer of abstraction: Moderna Museet, Stockholm February 16 - May 26, 2013, Hamburger Bahnhof - Museum für Gegenwart, Berlin June 15 - October 6, 2013, Museo Picasso Málaga, Málaga October 21, 2013 - February 9, 2014*, Ostfildern 2013, s. 33–51.

OBRAZOVÁ ČÁST

Za oknem, tempera na plátně, 60 x 55 cm, 2022

Za oknem 2, tempera na plátně, 60 x 55 cm, 2022

Za oknem 3, tempera na plátně, 60 x 55 cm, 2022

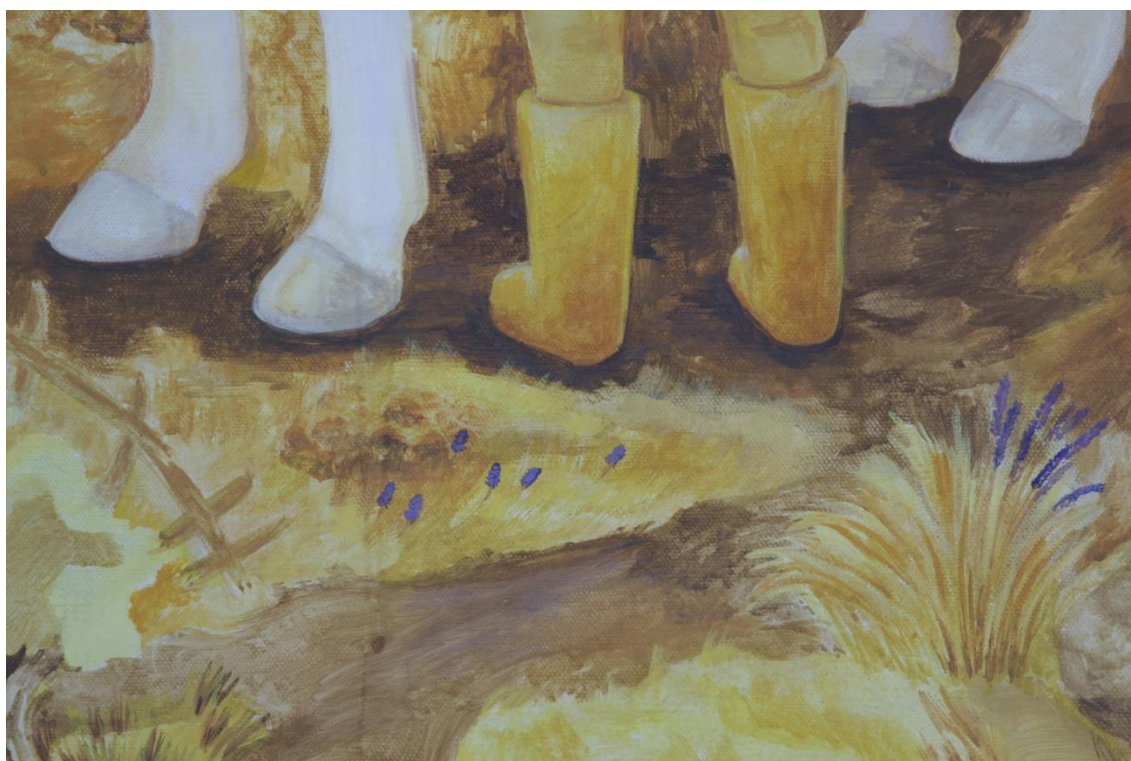
Za oknem 4, tempera na plátně, 60 x 55 cm, 2022

Za oknem 4 (detail), tempera na plátně, 60 x 55 cm, 2022

Bylo nebylo, za oknem, tempera na plátně, 75 x 60 cm, 2022

Bylo nebylo, za oknem (detail), tempera na plátně, 75 x 60 cm, 2022.

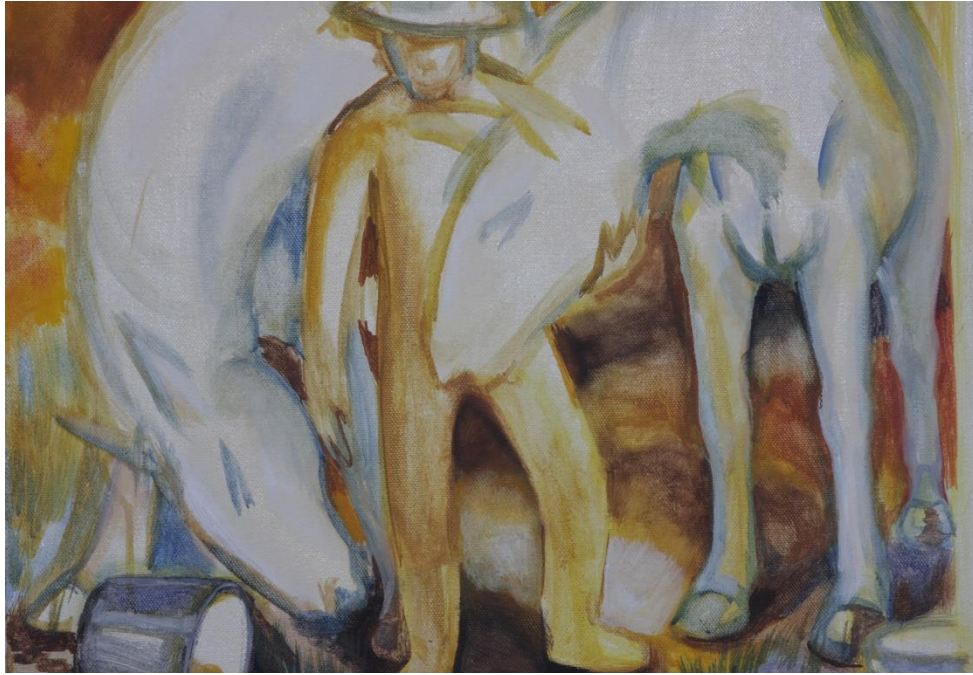

Bylo nebylo, za oknem – zahrada Eden, tempera na plátně, 65 x 55 cm, 2022

Bylo nebylo, za oknem – malé drama, tempera na plátně, 70 x 55 cm, 2022.

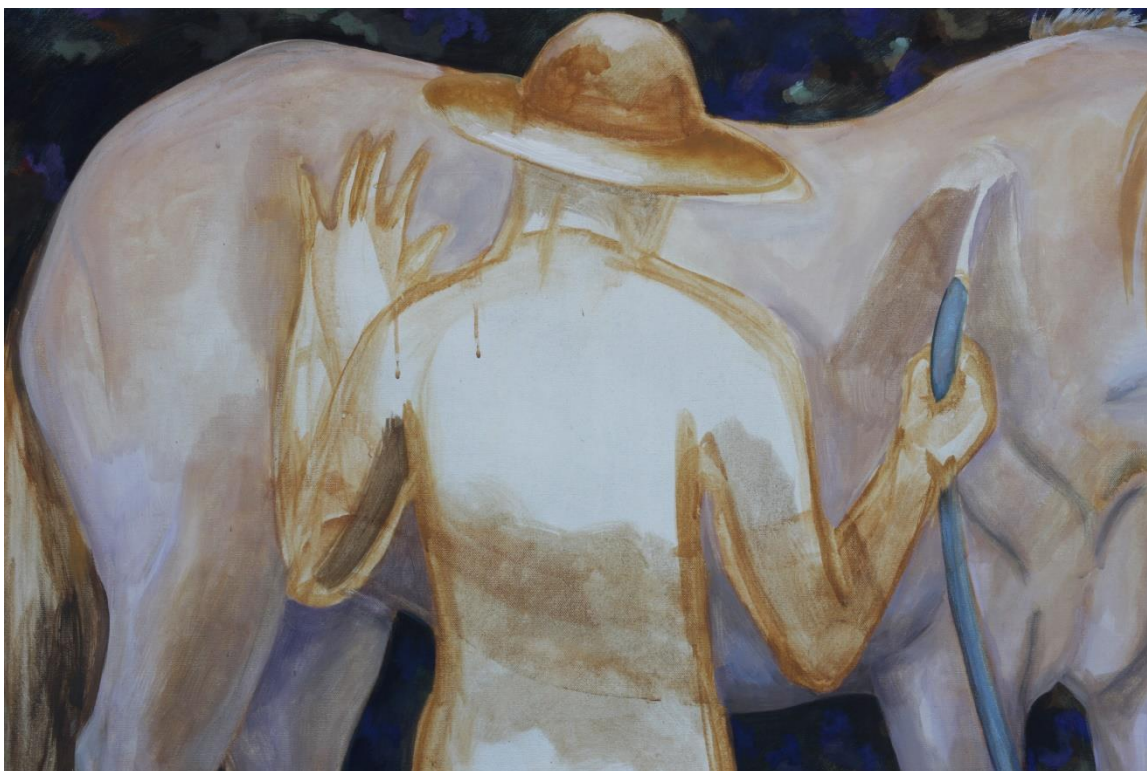

Bylo nebylo, za oknem – malá katastrofa, tempera na plátně, 70 x 55 cm, 2022

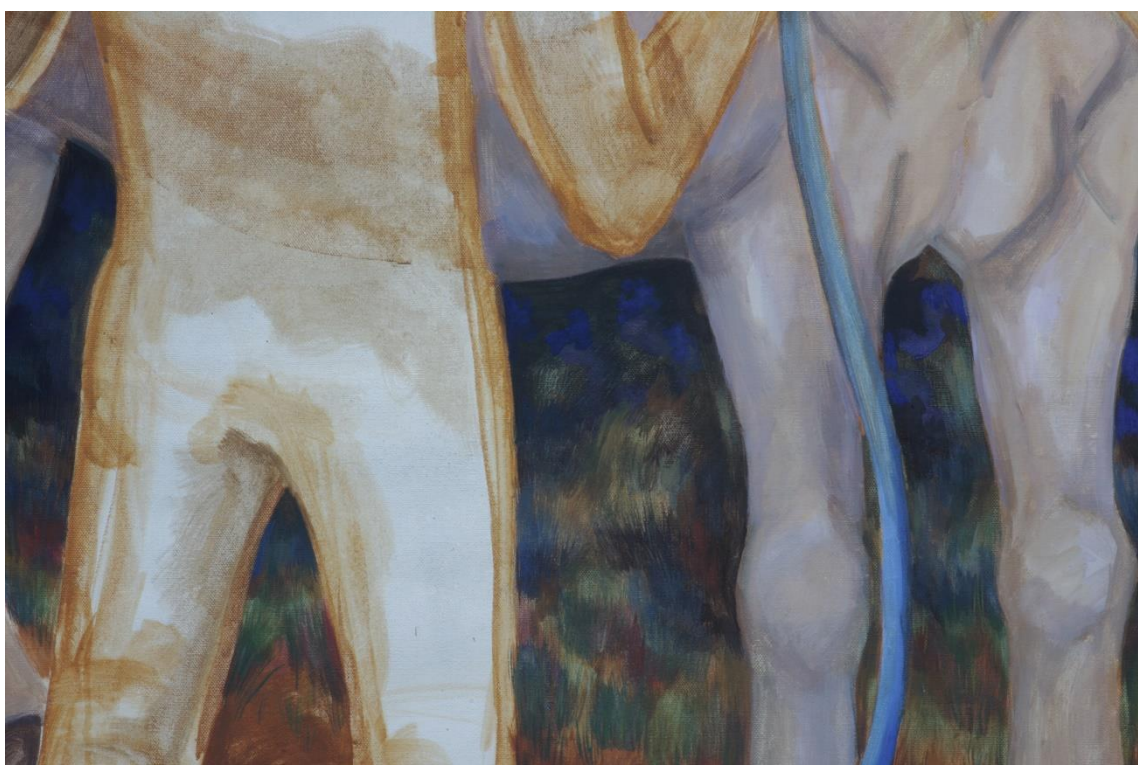

Očista, tempera na plátně, 145 x 160 cm, 2022

Očista (detail), tempera na plátně, 145 x 160 cm, 2022.

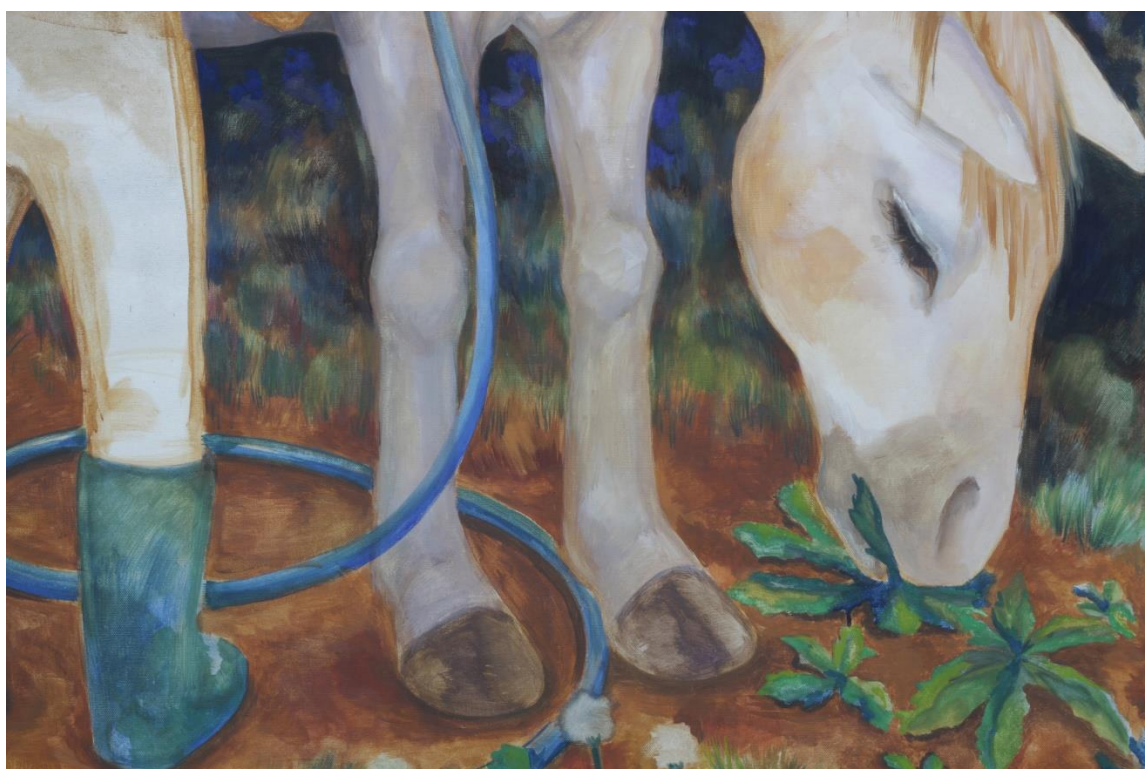

Očista (detail), tempera na plátně, 145 x 160 cm, 2022.

Očista (detail), tempera na plátně, 145 x 160 cm, 2022.

Očista (detail), tempera na plátně, 145 x 160 cm, 2022.

Tíseň, tempera na plátně, 75 x 60 cm, 2022

Tíseň (detail), tempera na plátně, 75 x 60 cm, 2022